

NOTĂ EXPLICATIVĂ

la bugetul municipal Chișinău pe anul 2023

Estimările bugetului municipal Chișinău pe anul 2023 au fost elaborate în conformitate cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, Legii nr. 436/2006 „Privind administrația publică locală”, Legii nr. 136/2016 „Privind statutul municipiului Chișinău”, Legii nr. 397/2003 „Privind finanțele publice locale”, „Particularităților privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor bugetelor locale pentru anul 2023 și a estimărilor pe anii 2024-2025”.

La estimarea bugetului pe anul 2023, s-a ținut cont de indicii macroeconomici pe anul viitor și de următoarele particularități specifice:

La partea de venituri particularitățile specifice de ordin fiscal sunt:

La impozitul pe venitul persoanelor fizice

Potrivit circularei Ministerului Finanțelor nr. 06/2-07-88 din 09.12.2022 „Privind aprobarea de către autoritățile APL a proiectelor bugetelor locale pe anul 2023”, se prevede menținerea mărimilor scutirilor anuale personale la nivelul anului 2022: 27 000,0 lei (pentru persoanele ale căror venituri nu depășesc suma de 360 000,0 lei anual), 9000,0 lei pentru persoanele întreținute, 31 500,0 lei - mărimea scutirii anuale personale majore (art. 33 (2) din Codul fiscal) și 19 800,0 lei - cuantumul scutirii majore pentru soț/soție.

Totodată, au fost stabilite următoarele măsuri de politică fiscală:

- impozitarea progresivă a veniturilor persoanelor fizice - aplicarea impozitului pe venit în cuantum de 12 % pentru venitul anual impozabil ce nu depășește sau este egal cu 1 mil. lei și, respectiv, 18% din venitul anual impozabil ce depășește 1 mil. lei. Persoanelor fizice rezidente care obțin un

venit anual impozabil mai mic de 360 mii lei, li se va păstra dreptul de micșorare a cuantumului venitului anual impozabil obținut cu valoarea scutirii personale;

- majorarea cotei impozitului pe venit de la 3% la 7% din venitul obținut de persoanelor fizice rezidente sub formă de dobânzi.

Calculul impozitului din salariu s-a efectuat, ținându-se cont de aplicarea ritmului de creștere a fondului de remunerare a muncii aplicat pe Republica Moldova, prevăzut de indicatorii macroeconomici la nivel de 114,6 la sută, către fondul de remunerare a muncii per unitate administrativ-economică, având drept bază prognoza principalilor indicatori macroeconomici pe republică pentru anul 2023 (elaborată de Ministerul Economiei și Infrastructurii), datele Biroului Național de Statistică privind câștigul salarial din anul 2021, trimestrele II și III ale anului 2022, numărul salariaților din municipiul Chișinău pe anul 2021, trimestrele II și III ale anului 2022, fondul de remunerare a muncii pe anul 2021.

La impozitele pe proprietate

La estimarea impozitelor funciar și pe bunurile imobiliare, s-a ținut cont de prevederile Titlului VI al Codului fiscal, Legii nr. 1056/2000 „Pentru punerea în aplicare a Titlului VI din Codul Fiscal”, datele evidenței fiscale, datele Cadastrului funciar al UAT, precum și datele Direcției de colectare a impozitelor și taxelor locale din cadrul Primăriei Municipiului Chișinău.

Conform politicii fiscale pentru anul 2023, se prevede menținerea mărimii cotei maxime pentru bunurile imobiliare cu destinație locativă (apartamente și case de locuit individuale, terenuri aferente acestor bunuri) de 0,4 la sută, precum și a cotei pentru bunurile imobiliare cu altă destinație decât cea locativă sau agricolă în mărime de 0,3 la sută. Respectiv, se propune menținerea mărimilor cotelor impozitelor funciar și pentru bunurile imobiliare la nivelul aprobat în bugetul municipal Chișinău pentru anul 2022.

Baza impozabilă a bunurilor imobiliare evaluate este valoarea estimată de către organele cadastrale. Pentru bunurile imobiliare neevaluate conform prevederilor Legii nr. 1056/2000 – baza impozabilă este valoarea contabilă a bunului.

Calculul impozitelor pe bunurile imobiliare a fost efectuat, avându-se în vedere baza impozabilă (indicii obținuți de la Direcția generală deservire fiscală a Serviciului Fiscal de Stat și Direcția de colectare a impozitelor și taxelor locale

din cadrul Primăriei Municipiului Chișinău), cu aplicarea cotelor de impozitare, prezentate în anexele nr. 6 și nr. 7 la prezentul proiect.

La încasările din arenda terenurilor și locațiunea patrimoniului public municipal

La estimarea încasărilor din arenda terenurilor și locațiunea patrimoniului public municipal, au fost utilizate mărimile tarifelor de bază pentru chirie, prevăzute în anexa nr. 9 la Legea bugetului de stat pe anul 2022 nr. 205/2021, cuantumul chiriei terenurilor, determinat în temeiul Legii nr. 1308/1997 „Privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului” și indicii prezentați de către subdiviziunile respective ale Consiliului municipal Chișinău.

La taxa pentru patenta de întreprinzător

Conform politicii fiscale pentru anul 2023, se prevede de a permite desfășurarea genurilor de activitate menționate la pozițiile 1.1 și 1.2 din anexa la Legea nr. 93/1998 „Cu privire la patenta de întreprinzător” (activitatea în domeniul comerțului) până la data de 01.07.2023 pentru titularii de patentă care la data de 31.12.2022 vor deține patente pentru genurile de activitate respective.

La impozitul pe venit obținut din activități independente

Începând cu 01.01.2017, a fost stabilit un regim fiscal simplificat privind impozitul pe venitul persoanelor fizice ce desfășoară activități independente în domeniul comerțului. Acest regim simplificat privind impozitul pe venit se acordă pentru persoanele fizice care obțin venituri din activități de comerț, fără a constitui o formă organizatorico-juridică a activității de antreprenariat, în sume ce nu depășesc 600 000,0 lei într-o perioadă fiscală. Cota impozitului pe venit va constitui 1% din obiectul impunerii, dar nu mai puțin de 3 000,0 lei anual.

La taxele pentru resursele naturale

Conform politicii fiscale pentru anul 2023, se prevede modificarea modului de repartizare a taxei pentru extragerea mineralelor utile: 50 la sută din volumul total colectat pe teritoriul unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi se va vărsa la bugetul local respectiv, iar 50 la sută din volumul total colectat al taxei se va vărsa la bugetul local de nivelul al doilea.

La taxele locale

La estimarea cuantumului taxelor locale, au fost luate în considerare cotele taxelor propuse spre aprobare CMC prin proiectul de decizie cu privire la punerea în aplicare a taxelor locale pentru anul 2023, ținându-se cont de politica municipalității privind ajustarea anuală a cotelor taxelor locale la rata inflației a anului anterior (5,1%).

Drept călăuză au servit:

- estimările indicatorilor macroeconomici pe anul 2023, efectuate în baza evoluției economiei naționale în anii 2020-2021;
- evoluția încasării veniturilor bugetului municipal Chișinău pe anii 2019-2021, mersului executării veniturilor bugetului municipal Chișinău de la încasarea impozitelor și taxelor în anul 2022;
- datele Direcției generale deservire fiscală al serviciului Fiscal de Stat din municipiu privind încasarea impozitelor și taxelor la buget, precum și calculele la unele impozite;
- datele Biroului Național de Statistică la situația din 01.01.2022 privind numărul de populație, structura demografică a acesteia;
- datele Biroului Național de Statistică privind numărul de salariați, fondul de remunerare a muncii și salariul mediu pe municipiul Chișinău;
- indicii economici și calculele impozitelor și taxelor solicitate și prezentate de unii agenți economici din teritoriu;
- datele altor organe publice și subdiviziuni ale Consiliului municipal Chișinău, care exercită controlul asupra unor activități de la care se încasează plăți la contul bugetului.

Venituri

Calculele conform tipurilor de impozite și taxe au fost efectuate, ținându-se cont de baza impozabilă (obiectivele impunerii) și mărimea cotelor stabilite de legislație pentru fiecare impozit și taxă.

Veniturile generale ale bugetului municipal pentru anul 2022 se estimează în sumă de 6794240,2 mii lei, inclusiv:

- venituri proprii – 825067,9 mii lei (ponderea de 12,2%);
- defalcări de la impozitele și taxele de stat – 2015415,0 mii lei (ponderea de 29,7%);
- încasări de la prestarea serviciilor cu plată – 91561,2 mii lei (ponderea de 1,3%);
- plata pentru locațiunea bunurilor patrimoniului public – 16851,8 mii lei (ponderea de 0,2%);

- taxă la cumpărarea valutei străine de către persoanele fizice în casele de schimb valutar – 15 000,0 mii lei (ponderea de 0,2%);
- donațiile voluntare interne pentru instituțiile bugetare – 320,0 mii lei;
- granturi – 52464,0 mii lei (ponderea de 0,8%);
- transferuri de la bugetul de stat – 3777560,3 mii lei (ponderea de 55,6%).

Comparativ cu prevederile aprobate pe anul 2022, veniturile globale ale bugetului pentru anul 2022 s-au majorat cu 1365368,6 mii lei sau cu 25,2 la sută și cu 1724648,3 mii lei sau cu 34,0 la sută față de realizările anului 2021.

Evoluția cadrului global de venituri al bugetului municipal Chișinău pe anii 2019–2023 (proiect), detaliată la încasarea impozitelor, taxelor și altor plăți, se prezintă în tabelul nr. 1, care se anexează la nota explicativă.

Veniturile proprii (încasările directe și integrale) estimate pentru anul 2023, au constituit 825067,9 mii lei și s-au majorat cu 37293,2 mii lei sau cu 4,7 % față de suma aprobată pe anul 2022 și cu 113717,2 mii lei sau cu 16,0 % față de realizările anului 2021, inclusiv:

- *estimările încasărilor impozitelor pe proprietate*, constituie 364770,8 mii lei, majorându-se cu 5145,8 mii lei sau cu 1,4 % față de suma aprobată pe anul 2022 și cu 31439,1 mii lei sau cu 9,4 % față de realizările anului 2021. Cele mai considerabile:

- impozitul pe bunurile imobiliare, achitat de către persoanele fizice-cetățeni din valoarea estimată (de piață) a bunurilor în sumă de 213205,8 mii lei, aproximativ la nivelul prevederilor aprobate pe anul 2022 și cu 24691,5 mii lei sau cu 13,1 la sută față de realizările anului 2021.

- impozitul pe bunurile imobiliare achitat de către persoanele juridice și fizice înregistrate în calitate de întreprinzător din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare este estimat în sumă de 133000,0 mii lei, majorându-se cu 2000,0 mii lei sau cu 1,5 la sută față de prevederile aprobate pe anul 2022.

- *estimările taxelor locale* au fost efectuate, avându-se în vedere obiectivele impozabile și mărimea cotelor de impozitare stabilite în conformitate cu prevederile Titlului VII al Codului Fiscal pentru anul 2022 și prevederile proiectului de decizie a Consiliului municipal Chișinău „Cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a taxelor locale pentru anul 2023”. Suma taxelor locale constituie în total 346160,9 mii lei, majorându-se cu 29571,2 mii lei sau cu 9,3 la sută față de suma totală aprobată pe anul 2022, inclusiv:

- taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii, cu 11755,0 mii lei. Estimările taxei au fost influențate de operarea modificărilor la Legea nr. 231/2010 „Cu privire la comerțul interior” (prin Legea nr. 17/2021, în vigoare

din 02.10.2021) și aprobarea Nomenclatorului unităților comerciale în redacție nouă, prin care au fost introduse noi tipuri de unități comerciale, și cotele taxelor locale respective.

- taxă pentru cazare – cu 13000,0 mii lei. Revenirea la cota taxei stabilite pentru anul 2019 în mărime de 5% din venitul din vânzări ale serviciilor de cazare (față de 3% stabilite pentru anul 2022), ținându-se cont de ameliorarea situației în sectorul HORECA după criza cauzată de pandemia COVID-19 și majorarea volumului serviciilor acordate de prestatorii serviciilor de cazare în legătură cu situația creată în țara vecină, pentru anul 2023.

Comparativ cu realizările anului 2022, estimările taxelor locale s-au majorat cu 100762,2 mii lei sau cu 41,1 la sută față de realizările anului 2021.

- încasările *plăților pentru arenda terenurilor și locațiunea patrimoniului municipal* au fost estimate în baza informațiilor subdiviziunilor CMC, care gestionează patrimoniul municipal (Direcția generală economie, comerț și turism, Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare și Direcția generală transport public și căi de comunicație) în sumă totală de 86885,2 mii lei, majorându-se cu 3495,2 mii lei sau cu 4,2 la sută față de suma aprobată pe anul 2022 și cu 5748,4 mii lei sau cu 6,2 la sută față de realizările anului 2021.

- estimările *taxelor pentru resursele naturale (taxa pentru apă, taxa pentru extragerea mineralelor utile, taxa pentru folosirea subsolului)* au fost efectuate în baza informației Direcției generale deservire fiscală a Serviciului Fiscal de Stat privind obligațiunile fiscale ale contribuabililor calculate pentru anul 2021 și primele 9 luni ale anului 2022, cât și în baza informațiilor privind prognoza plăților menționate în buget în anul 2023, prezentate de către agenții economici în sumă totală de 1321,0 mii lei, micșorându-se cu 679,0 mii lei sau cu 34,0 la sută față de suma aprobată pe anul 2022. A influențat estimările prevederea politicii fiscale pentru anul 2023 privind modificarea modului de repartizare a taxei pentru extragerea mineralelor utile între bugetele de nivelurile I și II.

- *estimările taxei pentru patenta de întreprinzător au constituit 8700,0 mii lei, micșorându-se față de prevederile aprobate cu 2300,0 mii lei sau cu 20,9 la sută, având drept bază prevederile politicii fiscale pentru anul 2023, privind permiterea desfășurării activității în domeniul comerțului pentru titularii de patentă numai până la data de 01.07.2023. Respectiv, au fost majorate încasările impozitului pe venit obținut din activități independente, care au constitui 2100,0 mii lei, majorându-se față de prevederile aprobate ale anului 2022 cu 1300,0 mii lei.*

Defalcările de la veniturile generale de stat (impozitele pe venitul persoanelor fizice) estimate pentru anul 2023 au constituit 2015415,0 mii lei, majorându-se cu 398515,0 mii lei sau cu 24,6 la sută față de prevederile aprobate pe anul 2022 și cu 516776,9 mii lei sau cu 34,5 la sută față de încasările anului 2021, inclusiv:

- impozitul pe venitul reținut din salariu este estimat în sumă de 1840615,0 mii lei, la nivel de 121,1 la sută față de prevederile aprobate pentru anul 2022 în sumă de 1519400,0 mii lei și la nivel de 133,0 la sută față de realizările anului 2021. Executarea scontată a sursei menționate pe anul 2021 poate fi estimată în sumă de 1606121,3 mii lei.

- estimările impozitului pe venitul persoanelor fizice spre plată/achitat au constituit 155 000,0 mii lei, la nivel de 193,8 la sută față de prevederile aprobate pe anul 2022 în sumă de 80 000,0 mii lei și la nivel de 133,0 la sută față de încasările realizate în anul 2022 în sumă de 96860,6 mii lei. Creșterea estimărilor pentru anul 2023, se explică prin prevederea politicii fiscale pentru anul 2023 privind majorarea cotei impozitului pe venit de la 3% la 7% din venitul obținut de persoanele fizice rezidente sub formă de dobânzi. Efectul acestei măsuri asupra veniturilor bugetului municipal Chișinău este estimat în sumă de 35000,0 mii lei.

Veniturile colectate de la încasările de la prestarea serviciilor cu plată, plata pentru locațiunea bunurilor patrimoniului public, taxa la cumpărarea valutei străine de către persoanele fizice în casele de schimb valutar și donațiile voluntare interne și externe pentru instituțiile bugetare reprezintă o sursă de venit mai puțin semnificativă, ponderea acestora în totalul veniturilor bugetului pe anul 2023 constituie 1,8 la sută sau 123733,0 mii lei.

Încasările granturilor sunt estimate în sumă de 52464,0 mii lei, inclusiv 10458,4 mii lei acordate de la UNICEF și 33310,5 mii lei – în cadrul Proiectului „Eficiența energetică și izolarea termică a clădirilor publice și a blocurilor locative din municipiul Chișinău”.

Veniturile bugetului în anul 2022 din contul ***transferurilor de la bugetul de stat*** constituie 3 777 560,3 mii lei față de 2 644 972,6 mii lei, aprobate în bugetul pe anul 2022, cu o micșorare de 26 644,1 mii lei, inclusiv:

- transferuri curente primite cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetul municipal pentru învățământul preșcolar, primar, secundar general, special și complementar - în sumă de 3 309489,9 mii lei;

- transferuri curente primite cu destinație specială între bugetul de stat și bugetele locale de nivelul II pentru asigurarea și asistența socială – în sumă de 62 009,7 mii lei;
- transferuri curente primite cu destinație specială între bugetul de stat și bugetele locale de nivelul II pentru școli sportive – în sumă de 98 328,9 mii lei;
- transferuri primite cu destinație specială între bugetul de stat și bugetele locale de nivelul II pentru infrastructura drumurilor – în sumă de 252 616,3 mii lei;
- transferuri pentru finanțarea proiectului „Acordarea asistentei tehnice pentru consolidarea sistemului de protecție a copilului, inclusiv serviciilor sociale” cu suportul UNICEF -20 901,3 mii lei;
- transferuri din Fondul de susținere a populației pentru pachetul minim de servicii sociale -34 214,2 mii lei.

Cheltuieli

Cheltuielile bugetului municipal Chișinău pe anul 2023 se estimează în sumă totală de 7 341 285,8 mii lei, în raport cu bugetul aprobat pe anul 2022 cu o creștere de 732 841,8 mii lei sau cu 11,1 la sută.

Evoluția cheltuielilor bugetului municipal Chișinău pe anii 2018-2023 este prezentată în următoarea tabelă.

mii lei

Aprobat pe anul 2018	4 049 005,4
Aprobat pe anul 2019	4 230 613,8
Aprobat pe anul 2020	4 660 785,1
Aprobat pe anul 2021	6 284 698,4
Aprobat pe anul 2022	6 608 444,0
Proiect pe anul 2023	7 341 285,8
Deveri 2023 față de 2022	+732 841,8

Ponderea majoră în totalul cheltuielilor bugetului municipal propuse o dețin *cheltuielile de ordin social* – 66,7 la sută sau în valoare nominală în sumă de 4 896 984,8 mii lei (grupele principale de cheltuieli: învățământul, cultura, ocrotirea sănătății, protecția socială), cu o creștere cu 27,7 la sută față de indicii aprobați pe anul 2022 sau cu 1 063 516,9 mii lei (tabelul nr. 2 la notă).

Cheltuielile ce țin de gospodăria comunală, transportul și gospodăria drumurilor se propun în sumă de 2 952 515,9 mii lei cu ponderea de 40,2 la sută

din totalul cheltuielilor, comparativ cu anul 2022 cu o descreștere de 5,1 la sută sau cu 158 751,7 mii lei. Cheltuielile propuse vor fi executate inclusiv din contul resurselor proiectelor finanțate din surse externe (împrumuturile acordate de BERD și BEI) „Reabilitarea drumurilor și iluminatul public”, – 59 254,6 mii lei și „Eficiența energetică” – 93 519,6 mii lei .

Pentru *programul de investiții și reparații capitale* pe anul 2022 se estimează mijloace în sumă de 167 000 mii lei, sau 2,3 la sută din totalul cheltuielilor. Comparativ cu anul 2022 aceste chetuieli sunt în descreștere de 32,6 la sută sau 80 663,7 mii lei.

Pentru *întreținerea autorităților executive și organelor administrative* se propune alocarea sumei de 345 303,7 mii lei. Aceste cheltuieli dețin ponderea de 4,7 la sută din totalul cheltuielilor bugetului municipal, cu o creștere în comparație cu anul 2022 cu 82 112,5 mii lei sau cu 31,2 la sută. Aceste cheltuieli sunt în creștere în legătură cu majorarea limitei efectivului de personal prin deciziile Consiliului municipal Chișinău aprobate pe parcursul anului 2022 în număr total de 271 unități.

Alte cheltuieli dețin ponderea de 6,4 la sută din totalul cheltuielilor bugetului municipal Chișinău și constituie suma de 473 464,2 mii lei, dintre care:

- cheltuielile ce țin de activitatea administrativ-militară a autorităților locale – 4 406,9 mii lei;
- fondul de rezervă 10 000,0 mii lei;
- cheltuielile ce țin de deservirea împrumuturilor angajate – 135 757,3 mii lei;
- alocații pentru realizarea proiectelor municipale 109 100,0 mii lei;
- alocații pentru protecția mediului -20 500,0 mii lei;
- mijloace cu destinație specială pentru acoperirea impactului generat de modificările politicii salariale în sectorul bugetar, aplicate începând cu 01 ianuarie 2023 -149 300,0 mi lei;
- transferuri cu destinație special pentru comunele Grătiești – 15 400,0 mii lei, comuna Țîntăreni – 25 000,0 mii lei, comuna Geamăna – 4 000,0 mii lei.

Comparativ cu anul 2022 aceste cheltuieli sunt în creștere cu 304 293,0 mii lei sau cu 279,9 la sută.

Evoluția cheltuielilor bugetului municipal Chișinău pe anii 2018-2023 conform grupurilor principale de cheltuieli se prezintă în tabelul nr. 3 la Notă.

La **grupa principală 01 „Servicii de stat cu destinație generală”** se propune alocarea sumei de 297 014,5 mii lei, ceea ce constituie de 4 la sută din totalul cheltuielilor bugetului municipal.

Acestea includ cheltuielile de întreținere a aparatului Primăriei municipiului Chișinău (240 unități de personal) – 64 916,8 mii lei, preturilor de sector (273,5 unități de personal) – 66 130,4 mii lei, Direcției generale finanțe (68 unități de personal) – 15 210,0 mii lei.

În afară de aceasta la această grupă principală sunt atribuite cheltuielile ce țin de deservirea datoriei publice – 135 757,3 mii lei, alocațiile Fondului de rezervă al municipiului Chișinău – 10 000,0 mii lei, alocațiile pentru executarea documentelor judecătorești – 5 000,0 mii lei .

Cheltuielile la această funcție sunt în creștere față de cele aprobate pe anul 2022 cu 39 476,5 mii lei, ce se explică prin faptul că s-au majorat cheltuielile de personal în legătură cu modificarea valorii de referință (de la 1800 lei la 1900 lei) și suplimentarea statelor de personal cu 13 unități, creșterea esențială a tarifelor la serviciile comunale și majorarea cheltuielilor pentru deservirea datoriei publice.

Totodată la această funcție sunt atribuite venituri preconizate de a fi încasate de la vânzarea terenurilor în sumă de 1493 982,8 mii lei.

La **grupa principală 02 „Apărarea națională”** se propune alocarea sumei de 4 406,9 mii lei, inclusiv pentru:

Centrul militar al municipiului Chișinău 1 947,9 mii lei, cheltuieli care includ salarizarea a 10 unități de personal de deservire a sediului, servicii comunale și cheltuieli ce țin de măsurile de luare la evidență și recrutate;

Direcția generală asistență socială și sănătate – 2 459,0 mii lei pentru cheltuielile legate de organizarea comisiilor medicale al recruților.

Aceste cheltuieli dețin o pondere de 0,06 la sută din totalul cheltuielilor, comparativ cu anul 2022 se atestă o creștere de 27,8 la sută sau cu 958,7 mii lei, în special legată de majorarea cheltuielilor de personal și tarifelor pentru serviciile comunale.

La **grupa principală 04 „Servicii în domeniul economiei”** se propune alocarea sumei de 1 831 499,7 mii lei, ceea ce este cu 257 981,7 mii lei mai puțin față de anul 2022 sau cu 12,3 la sută.

Sunt prevăzute alocații pentru întreținerea:

- Direcției generale arhitectură, urbanism și relații funciare (128 unități de personal) – 23 213,5 mii lei;

- Direcției generale transport public și căi de comunicație (cu o creștere a unităților de personal de la 57 la 184 unități – 31 523,4 mii lei;
- Direcției generale economie, comerț și turism (120,5 unități de personal) – 33 163,2 mii lei;

Pentru cheltuielile ce țin de transporturi și gospodăria drumurilor se propune alocarea mijloacelor în sumă de 1 742 254,6 mii lei.

Pentru cheltuielile ce țin de transportul public se propune alocare sumei de 902 000,0 mii lei inclusiv:

- Î.M. "Regia transport electric" – 515 000,0 mii lei, inclusiv pentru serviciile prestate – 430 000 mii lei, pentru asamblarea troleibuzelor 70 000,0 mii lei. instalarea panourilor informaționale în stațiile de așteptare a transportului public -15 000,0 mii lei
- Î.M. "Parcul urban de autobuze" – 380 000,0 mii lei, inclusiv pentru serviciile prestate – 350 000,0 mii lei, pentru procurarea/asamblarea autobuzelor 30 000,0 mii lei.

Pentru implementarea proiectului „Sistem taxare electronică în transportul public din municipiul Chișinău” – 1 500,0 mii lei, procurarea unui Soft pentru asigurarea dezvoltării infrastructurii de transport – 1 500,0 mii lei, alte cheltuieli legate de serviciile de transport – 4 000,0 mii lei.

Pentru menținerea și reparația drumurilor se propune alocarea sumei de 781 000,0 mii lei, inclusiv din contul transferurilor de la bugetul de stat 252 616,3 mii lei.

În afară de aceasta din contul surselor externe se prevede executarea lucrărilor în sumă de 59 254,6 mii lei în cadrul Proiectului „Reabilitarea drumurilor și iluminatul public” și implemetarea Proiectului „ MOVE IT like Lublin” din contul contribuției proprii în sumă de 1 345,0 mi lei.

Cheltuieli ce țin de transporturi și gospodăria drumurilor dețin ponderea de 23,7 la sută din totalul cheltuielilor.

În total cheltuielile la grupa 04 „Servicii în domeniul economiei” dețin ponderea de 24,9 la sută în totalul cheltuielilor bugetului municipal.

La **grupa principală 05 „Protecția mediului”** au fost atribuite alocații în sumă de 20 500,0 mii lei pentru realizarea proiectelor ce țin de protecția mediului (anexa nr. 13). Aceste cheltuieli sunt la nivelul anului 2022.

Aceste cheltuieli dețin ponderea de 0,3 la sută din totalul cheltuielilor.

La **grupa principală 06 „Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale”** se propune alocarea sumei de 1 224 966,3 mii lei (inclusiv aparatul

administrativ 16 050,0 mii lei, limita de personal 88 unități). Alocațiile sunt în creștere comparativ cu anul 2022 cu 135 266,1 mii lei sau cu 12,4 la sută.

La această grupă principală sunt atribuite alocațiile ce țin de:

- gospodăria de locuințe, salubritatea teritoriului – 297 500 mii lei;
- achitarea serviciilor prestate de întreprinderile municipale – 277 096,7 mii lei;
- iluminatul public preconizate în sumă de – 163 000,0 mii lei;
- lucrările în cadrul Proiectelor de amenajare a municipiului Chișinău: realizate de Direcția generală locativ-comunală și amenajare – 97 500,0 mii lei; realizate de preturile de sector – 230 300,0 mii lei;
- lucrările de demolare a construcțiilor neautorizate, salubritatea și amenajarea teritoriului, mentenanța obiectivelor date în exploatare, lucrări de proiectare, decoruri la sărbători executate de preturile de sector – 50 000,0 mii lei (a câte 10 000,0 mii lei fiecare pretură);
- lucrările în cadrul proiectului „Eficiență energetică” – 93 519,6 mii lei.

Aceste cheltuieli dețin ponderea de 16,7 la sută din totalul cheltuielilor.

La grupa principală 07 „Ocrotirea sănătății” se propune alocarea sumei de 75 816,3 mii lei, din care pentru:

- realizarea programelor municipale în domeniul sănătății în sumă de 16 570,0 mii lei (anexa nr 12 la proiectul de decizie);
- întreținerea Centrului municipal de plasament și reabilitare a copiilor de vârstă fragedă Chișinău – 19 246,3 mii lei (numărul unităților de personal – 123, numărul de paturi – 121);
- efectuarea reparațiilor capitale în instituțiile medico-sanitare publice municipale – 20 000,0 mii lei;
- dotarea tehnică a instituțiilor medicale municipale – 20 000,0 mii lei, propuse în buget în temeiul art. 6 lit. e) din Legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995.

Aceste cheltuieli dețin ponderea de 1 la sută din totalul cheltuielilor și înregistrează o descreștere comparativ cu anul 2022 cu 15,9 la sută.

La grupa principală 08 „Cultura, sport, tineret, culte și odihnă” sunt propuse alocații în sumă totală de 443 877,6 mii lei, inclusiv aparatul administrativ al Direcției generale cultură și patrimoniu cultural – 14 806,8 mii lei (cu o majorare a statului de personal de la 9 la 115 unități de personal). Comparativ cu anul 2022 cheltuielile la această grupă înregistrează o creștere de 159 631,6 mii lei sau cu 56,2 la sută.

La această grupă sunt atribuite cheltuielile de întreținere a 12 școli sportive și activitățile sportive în sumă totală de 117 875,9 mii lei, dintre care sunt asigurate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat 98 328,9 mii lei și 19 547,0 mii lei din contul bugetului municipal și veniturilor colectate.

Pentru măsurile de tineret se propune suma de 60 211,5 mii lei, ce include activitățile organizate de Direcția generală educație, tineret și sport -10 537,0 mii lei; întreținerea Centrului Municipal de Tineret Chișinău - 12 174,5 mii lei și activitățile organizate de Centrul Municipal de Tineret Chișinău -37 500,0 mii lei, inclusiv crearea Agenției municipale pentru tineret -15 000,0 mii lei.

În cadrul acestei grupe de cheltuieli pentru subvenționarea teatrelor municipale (în condițiile Legii nr. 1421-XV din 31.10.2020 și Hotărârii Guvernului nr. 1242 din 15.10.2003 despre unele măsuri de implementare a Legii cu privire la teatre, circuri și organizații concertistice) pentru anul 2023 sunt propuse alocații în sumă de 38 886,5 mii lei, inclusiv pentru Teatrul municipal Satiricus „I.L. Caragiale” – 13 613,6 mii lei, Teatrul municipal de păpuși „Guguță” – 8 574,5 mii lei și pentru cheltuielile pentru Î.M. Centrul Național de Creație „Satul Moldovenesc-Buciumul” – 16 698,4 mii lei.

Cheltuielile ce țin de întreținerea instituțiilor din subordinea Direcției cultură se propun în sumă de 145 274,9 mii lei, inclusiv: pentru cheltuielile ce țin de întreținerea a 2 biblioteci municipale cu 24 filiale; muzeul orașului, casa de cultură „Orion” și 5 colectivele artistice cu un număr total de 600 unități de personal; pentru programul de măsuri culturale se propun 38 753,1 mii lei.

Pentru activitățile din domeniul culturii realizate de către Primăria municipiului Chișinău se propune suma de 6 000,0 mii lei, de către preturile de sector suma totală de 9 441,0 mii lei, inclusiv pentru întreținerea a 19 unități de personal și pentru activitățile culturale.

Pentru serviciile Î.M. „Grădina zoologică” se propun alocații în sumă de 40 181,0 mii lei, inclusiv pentru cheltuieli de investiții capitale în conformitate cu strategia de dezvoltare a entității –2 000,0 mii lei.

Cheltuielile propuse la această grupă dețin ponderea de 6,0 la sută din totalul cheltuielilor.

La **Grupa principală 09 „Învățământul”** se propune alocarea sumei de 3 845 251,6 mii lei (inclusiv întreținerea aparatului administrativ 31 919,8 mii lei, dintre care implementarea Proiectului „Consolidarea sistemului de protecție a copiilor și adolescenților cu suportul UNICEF”- 1 293,9 mii lei), cu o majorare față de anul 2022 cu 841 257,0 mii lei sau cu 28 la sută.

Cheltuieli pentru activitatea de bază (fără aparatul administrativ) în sumă totală de 3 804 301,3 mii lei sunt asigurate din contul transferurilor de la bugetul de stat în sumă de 3 309 489,9 mii lei, din contul veniturilor colectate de instituțiile de învățământ 91 449,9 mii lei și din contul veniturilor proprii se propune alocare sumei de 412 392,0 mii lei, dintre care:

- cheltuielile ce țin de majorarea normelor de alimentație a copiilor/elevilor – 73 412,5 mii lei, inclusiv majorarea normativului de alimentație a copiilor în grădinițe cu 3 lei, alimentația elevilor claselor V-XII din familiile vulnerabile;
- cheltuielile pentru salarizarea cadrelor didactice din liceele și clasele cu profil – 86 942,0 mii lei;
- cheltuieli pentru întreținerea grupelor cu regim prelungit – 71 995,0 mii lei;
- pentru lucrările de reparație ale instituțiilor de învățământ, extinderea instituțiilor – 116 030,5 mii lei;
- întreținerea contabilităților centralizate, centrelor metodice – 48 300,0 mii lei;
- compensații în mărime de 70 lei lunar la transport cadrelor didactice – 10 000,0 mii lei, compensații tineri specialiști 2 000,0 lei lunar – 5712,0 lei;

Aceste cheltuieli dețin ponderea majoră în cheltuielile bugetului municipal și constituie 52,4 la sută.

La **grupa principală 10 „ Protecția socială”** sunt prognozate cheltuieli în sumă de 622 135,7 mii lei pentru întreținerea instituțiilor/serviciilor sociale și realizarea unui șir de măsuri de asistență socială, inclusiv întreținerea aparatului administrativ 43 369,8 mii lei. Comparativ cu anul 2022 aceste cheltuieli sunt în creștere cu 102 133,8 mii lei sau cu 19,6 la sută.

Astfel, pentru anul 2023 se preconizează următoarele cheltuieli:

1. din contul *transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat* în sumă de 62 009,7 mii lei, pentru:

1.1. compensațiile pentru serviciile de transport – 30 092,5 mii lei (5 000 persoane cu dizabilități severe și copii cu dizabilități – a câte 480 lei/per trimestru 18171 persoane cu dizabilitate accentuată – a câte 240 lei/per trimestru, 2200 persoane cu dizabilități locomotorii – suplimentar a câte 270 lei/per trimestru);

1.2. indemnizațiile pentru copii în sumă de 14 000,6 mii lei pentru 785 copii, care includ:

- indemnizațiile pentru copiii înfiați a câte 800 lei lunar;
- indemnizațiile pentru copii luați sub tutelă/curatelă a câte 1400 lei lunar;
- indemnizația unică la plasament în serviciul de tutelă/curatelă a câte 3 688,7 mii lei;
- indemnizația unică la absolvirea școlii de tip internat a câte 5 000 lei;
- indemnizația lunară pentru întreținere pentru copiii cu statut de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească, precum și tinerii care, până la împlinirea vârstei de 18 ani, dețineau statutul de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească, domiciliați pe teritoriul municipiului Chișinău, care își fac studiile la nivelurile de învățământ 3-7, începând cu învățământul profesional tehnic secundar, inclusiv în domeniile militarei, securității și ordinii publice, precum și studii superioare integrate și de rezidențiat în învățământul superior medical și farmaceutic în cuantumul valorii minimului de existență pentru anul precedent, reieșind din vârsta copilului/tânărului: pentru copiii cu vârsta 7-17 ani și pentru tineri mai mari de 18 ani;
- indemnizația lunară pentru locațiunea locuinței a câte 500 lei/lunar;
- indemnizația unică pentru efectuarea cercetărilor și editarea tezei și lucrării de diplomă în ultimul an de studii a câte 500 lei;
- indemnizația unică la absolvirea instituției de învățământ a câte 10 000 lei.

1.3. acordarea prestațiilor sociale pentru 300 copii plasați în serviciile sociale ale Direcției municipale pentru protecția drepturilor copilului și unor asociații necomerciale (bani de buzunar cheltuieli medii pe an pentru un copil 5995,0 lei/per an) – 1798,6 mii lei;

1.4. compensarea cheltuielilor tinerilor specialiști care activează în instituțiile de învățământ din mediul rural pentru închirierea locuințelor și a unor tipuri de resurse energetice, acordarea indemnizației unice în primii 3 ani de activitate (380 beneficiari) – 12 798,8 mii lei. (indemnizația unică pentru tinerii specialiști din domeniul educației cu studii superioare 120 mii lei și cu studii medii speciale 96,0 mii lei (câte 40 mii lei/32 mii lei la 1 lună de la angajare, la expirarea 1 an și, respectiv, 3 ani de la angajare și compensarea pentru tinerii specialiști din domeniul educației din mediul rural a 30 kw energie electrică lunar, 1 m³ de lemne, 1 tonă de cărbune în an și plata pentru chirie câte 500 lei lunar);

1.5. întreținerea Instituției publice Centrul social regional „Renașterea”, care prestează servicii sociale persoanelor infectate/afectate cu HIV/SIDA,

precum și membrilor familiilor acestora – 2 643,5 mii lei (14 unități de personal și 35 beneficiari);

1.6. întreținerea mediatorilor comunitari, conform Hotărârii Guvernului nr. 557 din 17.07.2013 și deciziei CMC nr. 11/3 din 14.07.2020 (6 unități în preturile de sector) – 645,7 mii lei;

1.7. procurarea serviciilor de consiliere psihologică a victimelor infracțiunilor – 30,0 mii lei.

2. Din contul *transferurilor cu destinație specială de la Fondul de susținere a populației* se prevăd mijloace financiare în sumă totală de 55115,5 mii lei, din care:

2.1. pentru finanțarea pachetului minim de servicii sociale și anume a Serviciului social „Asistență personală” de pe lângă Direcția generală asistență medicală și socială și Direcția generală pentru protecția drepturilor copilului – 34214,2 mii lei (circa 472 unități);

2.2. pentru finanțarea proiectului „Acordarea asistentei tehnice pentru consolidarea sistemului de protecție a copilului, inclusiv serviciilor sociale” – 20901,3 mii lei.

3. Din contul granturilor obținute pentru finanțarea proiectului „Consolidarea sistemului de protecție a copiilor și adolescenților cu suportul UNICEF”, în temeiul Memorandumului de Înțelegere între Municipiul Chișinău și UNICEF Moldova, semnat la 05 iulie 2022, - 17859,6 mii lei.

Din contul *mijloacelor proprii* se prevăd mijloace financiare în volum total de 487 150,9 mii lei, din care:

3.1. pentru întreținerea instituțiilor/serviciilor sociale cu 2 651,0 unități de personal, care prestează servicii pentru 4 995 beneficiari – 251 889,7 mii lei și întreținerea aparatului administrativ – 43 369,8 mii lei;

De asemenea se mai prevăd alocații pentru realizarea unor măsuri de asistență socială și anume pentru acordarea:

- ajutoarelor sociale pentru încălzirea locuințelor, conform deciziei Consiliului municipal Chișinău – 150 000 mii lei;
- ajutoare materiale persoanelor socialmente – 20 160,0 mii lei (circa 22 500 beneficiari);
- ajutoare financiare unice la nașterea copilului – 2 016,0 mii lei (1 000 familii);
- susținerea financiară a familiilor cu 3 și mai mulți copii în instituțiile de educație timpurie – 1 016,1 mii lei (120 familii);
- compensarea cheltuielilor de organizare a funeraliilor veteranilor – 70,0 mii lei (18 beneficiari);

- procurarea abonamentelor pentru copiii orfani și cei din familiile socialmente vulnerabile – 263,5 mii lei (250 beneficiari p/u 9 luni a câte 117 lei/lună);
- susținerea persoanelor cu merite deosebite față de stat (la plata serviciilor comunale) – 365,8 mii lei (pentru 16 persoane);
- alimentarea persoanelor socialmente vulnerabile în cantinele de ajutor social – 15 000,0 mii lei (circa 1600 persoane);
- susținerea financiară a asociațiilor obștești – 2 500,0 mii lei;
- procurarea serviciilor de plasament temporar pentru persoanele cu dizabilități mintale aflate în dificultate – 500,0 mii lei (7 persoane).

Aceste cheltuieli dețin ponderea de 8,5 la sută din totalul cheltuielilor.

În cadrul bugetului municipal se propune alocarea mijloacelor financiare în sumă de 30 000,0 mii lei pentru lucrările de reparații și investiții capitale, beneficiari ai cărora sunt Î.M. „Direcția construcții capitale”, Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare (suma de 37 000 mii lei) și primăriile APL de nivelul I din componența municipiului Chișinău (suma de 100 000,0 mii lei). Ponderea acestor cheltuieli constituie 2,3 la sută din totalul cheltuielilor.

În conformitate cu contractele civile încheiate cu primăriile comunelor Țânțăreni și Geamăna, se propun alocații în sumă de 29 000,0 mii lei pentru efectuarea transferurilor la bugetele acestor comune.

În temeiul deciziei CMC nr. 11/9 din 31.10.2017 se prevăd transferuri cu destinație specială pentru comuna Grătiești în sumă de 15 400,0 mii lei.

În cadrul bugetului pe anul 2023 se preconizează implementarea unor proiecte în sumă totală de 109 100,0 mii lei, conform anexei nr. 4.1 la proiectul de decizie.

Balanța bugetului municipal

Pentru anul 2023 bugetul municipal Chișinău se estimează cu o depășire a cheltuielilor asupra veniturilor în sumă de 547 045,6 mii lei.

Sursele de finanțare a deficitului se constituie din mijloacele ce se preconizează de a fi obținute din vânzarea apartamentelor către populație în sumă de 1 500,0 mii lei, împrumuturile externe pentru proiectele finanțate din surse externe în sumă de 119 463,7 mii lei și împrumuturile interne și împrumuturile prin emisiunea de valori mobiliare locale 750 000,0 mii lei, soldul mijloacelor bănești format la contul bugetului municipal la 01.01.2023 – 70 000,0 mii lei.

Este prevăzută rambursarea sumei de principal a împrumuturilor angajate în sumă totală de 391 068,1 mii lei, inclusiv împrumuturi externe – 118 127,0 mii lei și împrumuturi recreditate – 4 618,2 mii lei, împrumuturi interne – 129586,3 mii lei și onorarea garanțiilor acordate pentru împrumuturi -138 736,6 mii lei.

În afară de aceasta se propune alocarea de mijloace financiare în sumă de 2 850,0 mii lei pentru procurarea cotei-părți a CMC în capitalul statutar al S.A. „Mina Chișinău”.

La prezenta notă se anexează:

Tabelul nr. 1. Evoluția veniturilor bugetului municipal Chișinău pe anii 2018–2023;

Tabelul nr. 2. Cheltuielile bugetului municipal Chișinău pe anii 2018 – 2023;

Tabelul nr. 3. Evoluția cheltuielilor bugetului municipal Chișinău aprobate pe anii 2018-2023 conform grupurilor principale de cheltuieli.

Șef al Direcției generale finanțe

Olesea PȘENIȚCHI